



חינוך מהסרטים – קולנוע ככלי פדגוגי וחינוכי תשפ"א 2020-2021

מרצים: ד"ר אסף משולם, מר אבי המי

קורס בחירה שנתי

הקורס מיועד לתלמידי התואר הראשון שנים ב, ג במחלקה לחינוך.

מטרות הקורס

בתקופה המגדירה את עצמה The visual age, המדיה החזותית הולכת ותופסת מקום מרכזי גם בתחום החינוך. סרטי קולנוע מתווכים את בית הספר ואת עבודתה של המורה לקהל הרחב, כמו גם לאנשי החינוך עצמם; סרטים וקטעי וידאו משמשים בפרקטיקה הפדגוגית במגוון דרכים; צילום וידאו הופך לכלי עזר כמעט הכרחי בהכשרת מורים/ות ובתהליכים של שיפור הוראה ולמידה; וכמובן, הולך וגובר השימוש במדיה האודיו-וויזואלית ובצילום כאמצעים מתודולוגיים במחקר האקדמי בתחום החינוך. בליבת הקורס נבקש להציע לסטודנטים/יות את רעיון **האוריינות הסינמטית הביקורתית** בתחום החינוך. החל מזיהוי המרכיבים הבונים משמעות קולנועית, דרך הבנה של הקונטקסט שבו "נכתב" הסרט, זיהוי אופני הייצור, הבעלות על הידע המועבר, ועד ניתוח האידיאולוגיות הסמויות והמניפולציה האפשרית על קהל הצופים/ות. עם הידע והשפה החדשה שנלמד, ובאמצעות סרטי קולנוע, נצא למסע שמטרתו לדון באופן ביקורתי ומעמיק בסוגיות בתחום החינוך, מתוך כוונה לפתח מודעות לאופן בו פועל המדיום האודיו-וויזואלי וללמוד כיצד לעשות בו שימוש מושכל ונכון בתחומי החינוך השונים.

נושאי לימוד

- א. מבע קולנועי.
- ב. אוריינות סינמטית - קריאה ביקורתית במדיה אודיו-וויזואלית (וידאו, טלוויזיה וקולנוע).
- ג. סוגיות שונות בתחום החינוך בראי הקולנוע, מבט ביקורתי:
 - דמות המורה בקולנוע.
 - המורה הישראלי, קווים לדמותו.
 - מה בין מורים, תלמידים והורים?
 - ניהול בתי ספר.
 - חינוך מכיל והתמודדות עם שונות.
 - סוגיות מגדריות במקצוע ההוראה.
- ד. קולנוע ככלי פדגוגי וחינוכי.
- ה. וידאו ככלי עזר להכשרת מורים ושיפור הוראה.
- ו. וידאו ככלי טיפולי וככלי להעצמה חברתית.
- ז. וידאו ככלי מתודולוגי במחקר.

דרכי הוראה

הקורס ישלב לימוד עיוני בכיתה, צפייה בסרטים והתנסות בצילום ועריכת סרטונים. הסרטים הנלמדים יהיו שמורים בספרייה לצפייה עצמאית של הסטודנטים. בשיעור נקרין וננתח קטעים מתוך הסרטים השונים.

הוראה בזום: במידה והקורס יתקיים בזום (בחלקו או במלואו) נבקש להתחבר לשיעור עם מצלמות פתוחות. חלק מהותי מהקורס בנוי על השתתפות אקטיבית ורב-שיח שמתפתח בכיתה מהווה מוקד מרכזי ללמידה.

דרישות הקורס ומטלות

נוכחות חובה והשתתפות פעילה בשיעורים; קריאת חומר תיאורטי וצפיית חובה בסרטים לקראת המפגשים; הגשת עבודות שוטפות במהלך השנה (למשל: ניתוח סרט והצגתו בפני הכיתה; הכנת מערך שיעור מבוסס סרט; התנסות בצילום והפקת סרטון וידאו; התנסות בפוטו-תרפיה; רפלקציות שונות וכד'). עבודה מסכמת לכל סמס' על פי נושאי הקורס פירוט הציון הסופי:

- א. מעורבות ותרומה לדין הכיתתי: 10%
 - ב. הגשת עבודות שוטפות במהלך השנה: 40%
 - חובה (6 נק' כ"א): תרגיל זווית צילום; הצגת סרט (קבוצתית); הכנת מערך שיעור Identity; פוטו-אליסיטיישן; פוטו-תרפיה.
 - בחירה (5 נק' כ"א): כתיבת רפלקציה בעקבות שיעור – שני שיעורים לבחירה.
 - ג. עבודה מסכמת לסמס' א': 25%. (ניתוח סרט, 4-5 עמודים בהתאם להנחיות)
 - ד. עבודה מסכמת לסמס' ב': 25%. (בחירה מתוך 4 אפשרויות עד 5 עמודים בהתאם להנחיות)
- *ציון סופי עובר בקורס: 56

הערה: הקורס הוא דינמי וחלק מההתפתחות שלו תלוי בהתרחשות הכיתתית, לכן יתכנו שינויים בסדר

הצגת הנושאים

תכנית הקורס

סמסטר א

שיעור	נושא	מאמרים לקריאה	מטלות ותרגול חובה
1	הקדמה והיכרות בין משתתפי הקורס. מטרות ומבנה הקורס. צעדים ראשונים באוריינות חזותית. תרגיל צילום בכיתה. צפייה ודין בתרגיל.	חובה: אסתר קין, ר' (2008). להבין קולנוע, להבין את העולם. בתוך הד החינוך, פ"ב, 6א', יוני 2008. שליטא, ר', פרידמן, א', הרתאן, ר' (2011). אוריינות חזותית בפעולה - חינוך בעידן החזותי. הוצאת הספרים של מכון מופ"ת.	קריאת המאמרים לקראת השיעור הראשון
2	עקרונות שפת הצילום השלמת הצפייה בתרגילי הצילום.		תרגיל זווית צילום
3	עקרונות שפת הצילום (המשך)		



שיעור	נושא	מאמרים לקריאה	מטלות ותרגול חובה
	צפייה וניתוח תרגיל זוויות צילום (במידה והשיעור יהיה מקוון, חלוקה לשתי קבוצות)		
4	צפייה וניתוח תרגיל זוויות צילום (במידה והשיעור יהיה מקוון, חלוקה לשתי קבוצות)		
5	מבע קולנועי עריכה קולנועית. סיפור ותסריט. צפייה מושכלת בדימויים קולנועיים, זיהוי מניפולציות קולנועיות, חשיפת מנגנוני הכוח העומדים ביסוד הטקסט הקולנועי ודרכי הפצתו. צפייה בקטעים מתוך סרטים שונים.	רשות: ג'אנטי, ל' (2000). להבין סרטים. האוניברסיטה הפתוחה. אבישר, א' (1995), אמנות הסרט, הטכניקה והפואטיקה של המבע הקולנועי. האוניברסיטה הפתוחה.	
6	ניתוח משותף לסרט קצר – War School		חלוקה לקבוצות עבודה והצגת מטלת ניתוח סרטים והצגתם בכיתה. חובת צפייה בכל הסרטים שיוצגו וידונו בכיתה.
7	התפתחות דמות המורה בקולנוע האמריקאי – Dead Poets Society – הצגת ניתוח הסרט בכיתה ודיון	רשות: בורובסקי, ד' (2003). הפוליטיקה של אוטופיה – דמות המורה האידיאלי בקולנוע ההוליוודי. עיון ומחקר בהכשרת מורים, המכללה האקדמית גורדון. שנר, מ' (2010). המורה הטוב, התלמיד הטוב ובית הספר הטוב במציאות תרבותית גלובלית. מעוף ומעשה 13. לעאל, א' (2008). ללכת שבי אחריו. בתוך הד החינוך, פ"ב, א'6, יוני 2008. הרפז, י' (2016). הוראה מעוררת השראה. הד החינוך, צ'6, 52-55. Jean, Anyon (1980). Social class and the hidden curriculum of work. Journal of Education	צפייה בסרט לפני השיעור קבוצה א' – הצגת סרט בכיתה
8	דמות המורה בקולנוע האמריקאי – Dangerous Minds – הצגת ניתוח הסרט בכיתה ודיון	רשות: David Saltmarsh (2011). Movie Lessons: Cultural Politics and the Visible Practices of Schooling. <i>The Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies</i> , 33:2, 108-131. Chary Matis (2013). On the “Flip” Side: A Teacher Educator of Color Unveiling the Dangerous Minds of White Teacher Candidates. <i>Teacher education quarterly</i> . נל נודינגס (2008) דאגה אכפתית בחינוך: הלכה ומעשה. הד החינוך	צפייה בסרט לפני השיעור קבוצה ב' – הצגת סרט בכיתה
9	דמות המורה בקולנוע האמריקאי – Detachment – הצגת ניתוח הסרט בכיתה ודיון	רשות: כתבי הארץ (2012). חינוך רע – המורים על המסך סובלים לא פחות. הארץ.	צפייה בסרט לפני השיעור קבוצה ג' – הצגת סרט בכיתה



שיעור	נושא	מאמרים לקריאה	מטלות ותרגול חובה
		חן למפרט (2008). חינוך אמפתי כביקורת הניאולברליזם. רסלינג	
10	דמות המורה בקולנוע האירופאי - Entre Les Murs - הצגת ניתוח הסרט בכיתה ודיון	<p><u>רשות:</u> Kobi Assoulin (2017). Between the Walls of Recognition, a Philosophical Analysis of the Film The Class (Entre les Murs). <i>Athens Journal of editerranean Studies</i>, 3 (1), 21-36</p> <p>Gloria Ladson-Billings (1995). Toward a theory of Culturally Relevant Pedagogy. <i>American Educational Research Journal</i>, 32(3), 465-491</p> <p>James Paul Gee (2008) Social linguistics and literacies. Routledge. 1-17</p>	צפיה בסרט לפני השיעור קבוצה ד' – הצגת סרט בכיתה
11	דמות המורה בקולנוע הישראלי - הכוכבים של שלומי - הצגת ניתוח הסרט בכיתה ודיון	<p><u>רשות:</u> טורין, א'. (2014). ייצוגי מורים בתקשורת הישראלית. מכון מופ"ת. רייכל, נ', רבן, א'. (2010). השתקפותו של דיוקן המורה הישראלי בראי הקולנוע. מעוף ומעשה 13, מכללת אחוה. טלמון, מ'. (2001), בלוז לצבר האבוד: חבורות ונוסטלגיה בקולנוע הישראלי. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.</p>	צפיה בסרט לפני השיעור קבוצה ה' – הצגת סרט בכיתה
12	דמות המורה בקולנוע הישראלי - פיגומים - הצגת ניתוח הסרט בכיתה ודיון	<p><u>רשות:</u> אבידן, למפרט ועמית (2006) הקול השותק מבט אחר על ילדים בבית ספר. פרק שישי: מבוגר משמעותי. 96-109</p>	צפיה בסרט לפני השיעור קבוצה ו' – הצגת סרט בכיתה
13	שיעור מסכם		עבודה מסכמת אישית לסמס' א: ניתוח סרט.

סמסטר ב

שיעור	נושא	מאמרים לקריאה	מטלות ותרגול חובה
1	סרטים ככלי עזר פדגוגי	<p><u>חובה:</u> מלמד, א'. (2012). הסרט הסתיים, ועכשיו מה? מודל רב-תכליתי לניהול דיון בכיתה בעקבות צפייה בסרט. הד החינוך, גיליון 05, אפריל 2012, עמודים 122-123.</p> <p>Blasco, P. G., González-Blasco, M., Levites, M. R., Moreto, G., & Tysinger, J. W. (2011). Educating through Movies: How Hollywood Fosters Reflection. <i>Creative Education</i>, 2, 174–180.</p> <p><u>רשות:</u> בראשית, ח', זנד, ש', צימרמן, מ' (עורכים), (2004). קולנוע וזיכרון – יחסים מסוכנים? ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל. אבני, ע', רותם, א', (2016). למידה בעין העדשה המקוונת. משרד החינוך. Blasco, P. G., Mònaco, C.F., Benedetto, MAC, Moreto, G., & Levites, M. R. (2010). Teaching Through Movies in a Multicultural</p>	הכנת תמונת ואיסוף חומר לקראת הכנת מערך שיעור על הסרט Identity



מטלות ותרגול חובה	מאמרים לקריאה	נושא	שיעור
	Scenario: Overcoming Cultural Barriers through emotions and reflection. Fam Med, 42 (1),22–24. Stoddard, J. (2014). Teaching thoughtfully about and with film. <i>Social Education</i> , 78(5), 220-224		
הכנת מערך שיעור לסרט Identity		סרטים ככלי עזר פדגוגי	2
		הצגת מערכי השיעור על הסרט Identity	3
צפיה בסרט לפני השיעור וכתובת שאלות לדיון		מפגש עם מורה ויוצר סרטים	4
	חובה: באלין, ד' וקטקו-איילי, ק' (2019). "סרטים יוצרים שינוי" - הצעה ליחידות הוראה בקולנוע דוקו-אקטיביזם, מעורבות חברתית וקולנוע בחטיבות הביניים. הפיקוח על הקולנוע והתקשורת, משרד החינוך	צילום ככלי להעצמה ושינוי חברתי	5
תרגול הפוטו-אליסיטיישן	Harper - Talking about pictures: a case for photo elicitation	מתודת הפוטו-אליסיטיישן	6
	Hubbard - Shooting Back	צילום ככלי להעצמה ושינוי חברתי	6,7
		צילום ככלי להעצמה ושינוי חברתי – מפגש עם פעיל חברתי בתחום הוידאו אקטיביזם	8
תרגול טכניקות פוטו-תרפיה	Video Therapy חובה: גיל-לאופר, מעין, (2013). "משחק מול מצלמה" ככלי חינוכי טיפולי. הוצ' מכון מופ"ת, בתוך: דפי יוזמה: כתב עת ליוזמות חינוכיות בהכשרת מורים, כרך: 7, עמודים: 87-106. רשות: סהר, ע', (2007) "התבוננות אינטימית" – העצמת מתבגרים בסיכון באמצעות צילום דיגיטלי, בתוך: "מניתוק לשילוב" חוברת מס' 14, עמ' 145-156. הוצאת מנהל חברה ונוער משרד החינוך, תשס"ז. Photovoice חובה: צור, א', (2017). צילום מקומות בבית הספר כצוהר לעולמם של תלמידים. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, Vol. No. 41 - 2015, pp. 55-76. תמוז תשע"ה. רשות: תמיר, ט' וקטן, מ' (2010). הצילום ככלי חינוכי - אני נראה משמע אני קיים. בתוך א' מכטר, (עורך) אוריינות חזותית: עיון, מחקר ויצירה. הוצ' רסלינג, תל-אביב, עמ' 289. כהן-עברון, נ' (2005). בחינת יישומם של חינוך חזותי ופדגוגיה ביקורתית בגלריה בית-ספרית. בתוך: א' פלדי (עורך), החינוך במבחן הזמן 2 (עמ' 534-545). תל-אביב: רכס. Literacy through photography Hyde, K. (2010). Literacy through photography. <i>Contexts</i> , 9(2), 56-63	צילום ככלי להעצמה אישית - פוטו-תרפיה, צילום טיפולי, ווידאו-תרפיה וסינמה-תרפיה	9,10, 11

מטלות ותרגול חובה	מאמרים לקריאה	נושא	שיעור
	<p>Participatory Video Zoettl, P. A. (2013). Images of culture: Participatory video, identity and empowerment. International Journal of Cultural Studies, 16(2), 209-224.</p> <p>Digital storytelling Benmayor, R. (2008) 'Digital storytelling as a signature pedagogy for the new humanities', Arts and Humanities in Higher Education 7(1): 188–204.</p>		
הנחיות לקראת העבודה המסכמת לסמס' ב': בחירה מתוך הנושאים שנלמדו.		מפגשים אישיים על עבודות הסיום	12
		שיעור מסכם	13